

niji in človek bi bil mislil, da bodo trgovci političnega voditelja svoje lastne stranke poslušali z napeto pozornostjo. Toda zgodilo se je drugače. Poročila vseh listov soglašajo v tem, da je moral dr. Kukovec s shoda pobegniti pred razjarjeno množico! To je čuden pojav, ki dokazuje, da se v trgovskih vrstah nekaj giblje in maje. Mi sicer ne pričakujemo kakšnega temeljitega preobrata v političnem oziru od strani trgovcev in smo uverjeni, da bodo trgovci prav kmalu zopet našli pot v demokratske vrste, ampak prvi znak, da trgovci ne marajo več slepo slediti in se pokoriti svoji stari politični komandi, je tu, in tekom let se utegnejo stvari razviti v novi smeri.

Na shodu trgovcev je nastopil tudi „klerikalec“ kot govornik in čudom čudo: govoril je nemoteno, ljudje so mu

ploskali in njegov govor odobraval. Tudi to je znak časa, ki ga je vredno zabeležiti. Če bi bil nastopil na shodu trgovcev pred kakimi 20 leti „klerikalec“ kot govornik, kaj pravite, kaj bi bilo? Še ust ne bi bil mogel odpreti! Danes pa govori in govori in njegov govor odobravaljo ljudje, ki so vsaj veljali kot glavni steber liberalstva! Kaj pomeni to? Po našem mnenju, da so ljudje liberalno klerikalnega boja in „pobijanja klerikalnega zmaja“ siti do grla, ker jih tarejo hujše skrbi. In skoro gotovo se ne motimo, če trdimo, da je nastop „klerikalca“ na trgovskem shodu znak počasne, a stalno napredujoče likvidacije predvojnega političnega stanja. Ljudje iščejo to, kar odgovarja današnjim razmeram. Stare, pomešane oblike odlagajo in si napravljajo nove.

Politični pregled.

A. Domača politika.

Shodi v Sloveniji. Po raznih krajih Slovenije so začele različne stranke prav pridno prirežati shode. Zlasti se gibljejo slovenski samostojni kmetje in Slovenska ljudska stranka. Med obema se bije oster boj za prvenstvo v Sloveniji. Poročila o shodih, ki jih čitamo v listih so seveda vedno več ali manj prikrojena v korist lastne stranke in zato si mi ne moremo napraviti nikake jasne slike o poteku raznih shodov in o uspehih te ali one stranke. Tudi število obiskovalcev kakega shoda ne pove nič, ker se še vsi dobro spominjamo, kako je pred leti n. pr. „Slov. Narod“ vedno vedel poročati o tisočih poslušalcev, ki so prihajali poslušati „liberalne“ govornike, in si je od teh tisočev obetal sijajno zmago pri volitvah, ki so jo pa vedno odnesli — „klerikalci“! Mislimo pa, da ima v splošnem mnogo boljše izglede na uspeh danes vsaka opozicijska stranka kakor one stranke, ki podpirajo današnjo vladno. Ljudje ne bodo sledili nikomur, kdor belgrajskemu režimu preudano služi in ga zagovarja in brani.

Nova gospodarska stranka se snuje baje v Celju. Ako smemo verjeti celjski „Novi dobi“, je nova stranka plod zadnjega trgovskega shoda v Ljubljani. Drugi pa pravijo, da je naziv „gospodarska stranka“ le novo ime za staro demokratsko firmo, ki je v Sloveniji prišla že ob ves kredit. Ako se nova

stranka res ustanovi, bomo imeli v Sloveniji sledeče stranke: JDS, SLS, SKS, JSDS, JKS, NSS, SZS in GS to je: demokrate, klerikalce, samostojneže, socialdemokrate, komuniste, narodne socialiste zemljoradnike, in gospodarje. Ako bo še dr. Šušteršič ustanovil svojo stranko, kakor vedo povedati nekateri listi, bomo imeli vsega skupaj 9 strank! — Po našem mnenju je to cepljenje na stranke izraz počasne likvidacije predvojnega stanja.

Umril je v Mariboru prošli teden mariborski škof dr. Napotnik.

B. Vnanja politika.

Konferenca v Genovi, od katere so si evropske države mnogo obetale, se prične prihodnji teden. Ostala bo bržkone brezuspešna. Na konferenco ne bodo prišli: nemški državni kancler dr. Wirth, francoski ministrski predsednik Poincaré, in tudi laški ministrski predsednik de Farka ne. Glavno pa je, da Amerikancev ne bo na konferenco. Pač pa pridejo Rusi. Zadnje čase se tudi Pašič nekaj obotavlja in — boleha...

Konferenca v Rapallu. Jugoslovanska delegacija bo stanovala v Rapallu blizu Genove. Tam se bodo še pred začetkom konference v Genovi vršila posvetovanja in pogajanja med našo in laško vladno glede izvršitve rapallske pogodbe.

Umril je na otoku Madeiri v proganstvu bivši avstrijski cesar Karl.

Glavna točka tega programa je ustanovitev nevtralne Hrvatske Republike. Ta nova neodvisna država hoče ostati zvezana z Jugoslavijo, a imeti svojo neodvisnost predvsem v urejevanju zunanjih zadev. Dr. Radič ima prijatelje v ostalih delih kraljevine.

Dolže ga, da je monarhist in prijatelj Habsburgovcev. Gotovo je, da je stal s svojimi kmeti skozi deset let zvesto na strani podonavske monarhije. Še vedno obžaluje, da je avstro-ogrsko cesarstvo izginilo, kjer je hotel, da postanejo Slovani tretji in enakovredni člen. Brani se iti v Belgrad in prisostvovati delovanju skupščine, dokler vsi srbski uradniki in čete ne zapuste Hrvaške. Zahteva, da se jugoslovanska enotna država umakne jugoslovanski zvezni državi, h kateri hoče priključiti tudi Bolgarijo in Makedonijo.

Hrvatski izseljenci v Ameriki pa dajejo denarna sredstva za propagando.

K tem člankom pripominja poročevalc „Narodov“:

„Skoraj vse kar piše inozemsko časopisje o naši državi, je samo podčrtavanje najtemnejših strani naše notranje in zunanje politike in naše uprave. Go-

tovi elementi skrbé za to, da eden takih člankov sledi drugemu, danes v kakem francoskem dnevniku, jutri v kakem angleški reviji, pojutrišnjem v ameriškem ali nizozemskem tedniku; o italijanskem, madjarskem, avstrijskem in nemškem časopisju sploh ne govorim, ker bi bilo škoda besede. Žalibog pa naša vlada to vse dosledno ignorira in se ji še do danes ni zdelo vredno ustanoviti propagandnega urada za inozemstvo, ki naj bi ne samo paraliziral tako pisarenje in nanj točno odgovarjal, ampak se tudi aktivno in sistematično bavil z razširjanjem resničnih dobrih notic in člankov o naši državi.“

Mi bi pa dostavili sledeče: Nam ne more pomagati niti najboljša in največja propaganda. In sicer zato ne, ker prihajajo Angleži sami k nam v deželo in gledajo na svoje oči, kaj je prav v naši deželi in kaj ni prav. Naši državniki naj začno vladati modro in pošteno, predvsem pošteno, in še enkrat pošteno, pa bo konec slabih poročil o nas in o naši državi. Prej ne.

„Slovenstvo in republikanstvo.“

V Sloveniji obstoji poleg drugih mnogobrojnih strank tudi „zemljoradniška stranka“, katero je osnoval kot podružnico srbske zemljoradniške stranke znani slovenski pisatelj g. dr. Novčan. Stranka izdaja tudi svoje glasilo „Naša vas“. V zadnji številki tega lista (od četrtka) čitamo pod gornjim naslovom sledeče:

„V naši jožefdanski resoluciji smo svoje slovenstvo in svoje republikanstvo povdarili zemljoradniki iz Slovenije.

S tem, da smo se izrekli za slovenstvo, se nismo še izrekli za nacionalizem v meščanskem kapitalističnem pojmovanju te besede. Mi smo Slovenci v toliko, v kolikor govorimo slovenski jezik, to je, v kolikor nismo Nemci, Italijani, Srbi ali Francozi. Mi se zavedamo, da je slovenstvo kulturna činjenica prvega reda in da se imamo zahvaliti slovenstvu, če hočemo biti danes suvereni del Jugoslavije in da nismo podjarmljeni del Nemčije ali Italije... Čemu bi se sedaj odpovedovali slovenstvu zavoljo nekakšne „troimenosti“ na ljubo belgrajskih kapitalistov in framazonov, ki hočejo Veliko Srbijo? Da, priznajmo si, politična komitaša srbstva Pašič in Pribičević hočeta Veliko Srbijo, zato sta nas vklebila najpoprej v centralizem vidovdanske ustave, nas vrgla v gospodarsko bedo prečanskega kulija, ki nas plačuje, dokler ne bo krvavi pot popil, ker bo po pauperizaciji, to je po popolnem obubožanju, melkejši in volnejši, da sprejme vsako politično pustolovščino hegemonistične belgrajske buržuazije. Jugoslavija bo, ali centralistična, militaristična in monarhistična Velika Srbija, ali pa moderna konfederacija (Združene države) z jasno izraženo državnostjo Slovencev, Hrvatov in Srbov — in če je kaj pameti v nas tudi — Bolgarov.

Povdarili smo tudi, da smo republikanskega mišljenja. Zgodovina nas uči, da se je vsak narod, ki se je razvijal in napredoval, otrešel prej ali slej monarhije. Monarhija je grška beseda

in pomeni samovladje, vladanje samo ene osebe. Republika je latinska beseda in pomeni vladno javnost, to je vlada ljudstva, ljudovlada. Mar je misel združene države res nezdržljiva z republiko? V vsaki monarhiji lahko zavladava dvorska kamarila, poganja globoke korenine militarizem, smrdi korupcija, cvetita ponižnosti in omejenost, a po pravicih in po imetju ljudstva steguje svoje ostre kremplje požrešni Moloh vladajoče kaste. V monarhiji zvedenijo zakoni v naredbe, samovoljne naredbe postajajo kruti zakoni, čut dolžnosti in odgovornosti se topi v servilnost (suženjsko občutje) podložnikov, a o svobodi se sme premišljevat samo v ječah. Medtem ko monarhija pozna samo podložnike, hoče in ima republika le svobodne državljane. V republiki je najvišji predstavnik naroda izvoljen od državljanov na neko dobo časa, je torej izključeno, da bi bila usoda ljudstva v rokah enega samega človeka neizpodbitno do njegove smrti. **Mi zemljoradniki Slovenije se zavedamo, da je velika večina našega ljudstva republikanskega mišljenja.** Zato smo brez strahu na levo in desno v jožefdanski resoluciji izjavili pred vsem svetom, da je naš ideal državne oblike republika, konfederativna republika Jugoslavija, za katero se bomo potegovali in borili z vsemi zakonitimi sredstvi.“

Tako piše „Naša vas“ od četrtka. Doslej „Naša vas“ ni pisala tako. Še tik pred praznikom sv. Jožefa, ko je dr. Novčanova stranka zborovala v Celju, je izšla številka „Naše vasi“, kjer ni najti še nobene besede ne o slovenstvu, ne o republiki. Pač pa je ravno pred praznikom sv. Jožefa izšel v „Avtonomistu“ članek „Naš politični cilj“, ki ga naši narodniki dobro poznajo in skoro bi rekli, da je ta preokret med „zemljoradniki“ rezultat omenjenega članka. Nam je to popolnoma prav in upamo, da se bodo našli tudi pri drugih strankah ljudje, ki bodo začeli o tej stvari razmišljati.

Angleška sodba o Jugoslaviji.

Pod tem naslovom priobčuje „Slov. Narod“ od 5. aprila:

„Angleška revija Review of Reviews prinaša v letošnji januarjski številki dva članka o naši kraljevini, katera prinašamo v celoti, da čitatelji vidijo, kako se zunaj v svetu sodi o nas, pa tudi, kakšno propagando razvijajo gotovi krogi v inozemstvu.

Prvi članek govori splošno o novih razmerah, ki so nastale po polomu avstro-ogrsko monarhije v Evropi. Spisal ga je M. W. Fodor. O novo nastalih državah pravi:

„Nezaupanje vlada med temi narodi. Bolgarski ministrski predsednik Stambolijski je vstrajno na delu za personalno unijo med Jugoslavijo in Bolgarijo, ki bo, za slučaj da se posreči, združila dve stoletni sovražnici. Jugoslavija misli in ne vem če ima prav ali ne, da je Horthyjeva vlada na Madjarskem na potu sporazuma. Sicer pa Srbi gotovo precejšnje velikost madjarske armade, kakor tudi iredentistično nevarnost. Nasprotno pa Madjari precejšnje gibanje raznih plemen v Jugoslaviji, posebno Hrvatov in mislijo, da je proces razkrojitve v kraljevini SHS bolj razvit, kakor je v resnici. Jugoslovanski politiki menijo po pravici, ali pa tudi ne, kakor vsi liberalci v Srednji Evropi, da sedanji britanski zastopnik v Budapešti podpira vladni teroristični sistem in da je pod Horthyjevo zaslobo.“

Iz ekonomskega vidika pa še obstojajo stare zapreke. Preriniti se skozi carinarne češkoslovaške, madjarske, romunske in jugoslovenske meje, je naravnost trpinčenje. Jugoslavija izključuje tuje trgovce in ne pusti avstrijskim potnikom dostopa v deželo. Čudne določbe ovirajo promet in trgovino na rumunski meji.

Jugoslavija stoji ekonomsko slabo. Žetev je bila slaba. Izdatki za zelo ve-

liko armado so vplivali na vrednost denarja, ki se slabša od dne do dne. To pa obratno vpliva na cene, ki so postale nevzdržne za srednje sloje. Vlada je še vedno odločno zato, da mora Nemčija plačati reparacijo, nakazano Srbiji. Davki so ogromni in popolnoma uničujejo trgovino. Razven carine je treba plačati dva odstotka davka za vsako blago, ki je uvoženo iz inozemstva.

Rumunija, ki je sicer bogata država, uničuje trgovino s svojo nepopisno korupcijo in podkupljivostjo.“

Razven tega članka prinaša ista revija še drugega z naslovom „Notranje težkoče v Jugoslaviji“, ki pravi:

V svojem pregledu politične situacije v Jugoslaviji daje dobro znani balkanski izvedenec v Niewe Rotterdamse Courant zanimivo poročilo o hrvaški kmetijski stranki. Razven te stranke, pravi pisec, obstoja opozicija v jugoslovanski kraljevini in neodvisnih (dr. Trumbić), srbskih radikalnih disidentov (Protič in Ivanič), ki so dosedaj najverjetnejši nasledniki g. Pašiča, in dela bosanskih muslimanov. Program te skupine obsega eno glavno točko: revizija ustave, da se s tem konča nadvlada Srbov v kraljevini.

Republikanska kmetijska stranka ima nad 3000 podružnic in nad milijon aktivnih članov. Duša te stranke je dr. Radič. Rojen je v Zagrebu, kjer je tudi študiral in postal dr. prava. Nato je študiral sociologijo v Pragi in politične vede v Parizu. On je izboren govornik v šestih jezikih v hrvaškem, francoskem, nemškem, ruskem, italijanskem in češkem. Spisal je mnogo brošur in izdaja „Slobodni Dom“. Njegov vpliv na pristaše je ogromen. Ko so ga srbske oblasti aretirale z nalogom, da ga prepeljejo v Beograd, so iztrgali 40 kilometrov železniške proge v eni noči.

Inteligenca in ljudstvo.

Eno glavnih načel moderne demokracije je, da je izvor politične moči ljudstvo samo. Ni naš namen preiskovati, ali je to naziranje načelno pravilno ali v kakem verskem ali filozofskem sistemu opravičeno ali ne — zaenkrat naj zadostuje le ugotovitev, da to načelo danes splošno velja. Ker pa danes posamezni volilec ne more svoje politične moči izvrševati direktno, jo izvršuje indirektno potom volitev. Od ljudstva bodisi direktno bodisi preko zaupnikov izvoljeni poslanci tvorijo vladno, ki naj predstavlja kolikor mogoče jasen izraz ljudske volje, tako da tudi ljudstvo čuti in smatra svojo vladno za nekaj svojega. Po nazoru moderne demokracije mora tvoriti osnovo vsake vlade „sporazum med vlado in vladanimi“ (Wilson).

Svoje politično udejstvovanje si olajšuje ljudstvo z opredelitvijo in z organiziranjem v politične stranke, ki družijo ljudi istih ali vsaj sorodnih si nazorov in mnenj. Tudi v strankah opa-

žamo podobno organizacijo za izražanje ljudske volje kakor v državni organizaciji: = v strankah organizirani volilci izražajo svojo voljo ali direktno ali pa preko svojih zaupnikov in od strank izbrana vodstva vodijo ljudi ne na podlagi diktatov, ampak na podlagi sporazuma med volilci in od njih izvoljenimi voditelji.

Človek pa obstoji iz telesa in duše. (Kdor ne verjame na dušo, naj bere „duše“.) Telo predstavlja fizično moč, duša pa vodi in uravnava fizično telesno delovanje z razumom. Ta osnovna delitev dela je izražena v političnem življenju na ta način, da si ljudstvo voli kot svoje zastopnike navadno ljudi, katere smatra za pametnejše in razumejše od drugih. Baš ta okolnost daje velik političen pomen narodni inteligenci in politično življenje se najlepše razvija tam, kjer delujeta ljudstvo in inteligentna složna, na podlagi sporazuma. Inteligent pojasnjuje in razlaga — nikdar ne diktira in ne

vsiljuje! — in uravnava ljudsko voljo, končno veljavno odločuje pa uravnana ljudska volja.

Slovensko politično življenje je v glavnem tudi uravnano na zgoraj opisani način, ima pa posebno barvo vsled delitve narodne inteligence na dva dela, na prosvetno in duhovniško inteligenco. Slovenska posvetna inteligenca ima težko stališče v slovenski politiki vsled žalostne tradicije, ki jo ima za seboj med narodom. V absolutistični in fevdalni dobi so šolani slovenski ljudje le preradi pozabljali na svoj rod in na domačo hišo in so zvesto stali ob strani mogočnejšev. Domača govorica jim ni šla rada iz ust in s svojim umom in razumom niso koristili svojemu rodu, ampak tujcem. To je zgodovinsko dejstvo in današnja posvetna inteligenca mora še danes bridko občutiti tradicionalno nezaupanje ljudske mase do nje.

Edini inteligenčni sloj, kateremu je slovensko ljudstvo zaupalo, ker je nanj lahko računalo tudi v dobi največje stiske, je bila duhovniška inteligenca, pred vsem „mali duhovnik“. Mali duhovnik, t. j. župnik in kaplan, sta živela žim od nekdanj v neposrednem stiku z ljudstvom, govorila sta ljudski jezik, ljudi sta učila in bodrila, dajala ljudstvu nasvete in branila ljudske pravice po svojih skromnih močeh. Mnogo mali duhovnik res ni mogel dati ljudstvu, ker je tudi on sam čutil in nosil vso težo vladajočega fevdalizma, ampak že za ono malo, kar je mali duhovnik ljudstvu dal, mu je

ljudstvo hvaležno še danes. Zato je popolnoma krivo splošno razširjeno mnenje, da drži duhovnik ljudstvo na uzi le s pomočjo „pekla in hudiča“, ampak res je, da temelji zaupanje ljudstva do njegove duhovniške inteligence na stari tradiciji.

V medsebojnem zaupanju in s spoznavnim delom sta ustvarila slovensko ljudstvo in njegova duhovniška inteligenca mogočno slovensko politično in gospodarsko organizacijo. To je bilo mogoče doseči edinole s složnim nastopom in delom obeh činiteljev: ljudskega dela in inteligenčnega vodstva. In dokler bo ostalo složno sodelovanje teh obeh činiteljev nedotaknjeno, bo šlo dobro. Težke čase pa bo doživelo ljudstvo, če bi se edini inteligenčni sloj, kateremu še zaupa, iz katerihkoli vzrokov od ljudstva oddaljil in izgubil ljudsko zaupanje.

Ne trdimo, da bo potem konec sveta. Toda ljudska masa bo ostala prepuščena sama sebi ali pa bo podlegla demagogiji polinteligence, ki bo ljudi zapeljavala od leve na desno in od desne na levo, ker bo ljudsko telo ostalo takorekoč brez duše. Zaupanja v posvetno inteligenco ljudstvo nima; če izgubi še vero v duhovniško inteligenco, kaj potem?

Slovenska mala duhovščina se mora te svoje važne tradicionalne vloge med slovenskim ljudstvom v polni meri zavedati.

General Wrangel.

O generalu Wranglu so listi že mnogo pisali in tudi mi smo že nekolikrat omenili njegovo ime. Ta gospod je zaslovel po svetu takrat, ko je začel s francosko pomočjo vojsko proti sovjetski vladi v Južni Rusiji. Sprva je dosegel nekaj vojaških uspehov, a ruska sovjetska armada je kmalu napravila njegovemu „zmagovitemu prodiranju“ temeljit konec. Wranglova armada se je razkropila na vse strani sveta. Največji del premaganih Wranglovcev je pribežal v Jugoslavijo, kamor je prišel sedaj tudi general Wrangel sam.

O njegovem bivanju in delovanju pri nas so se pa začele kmalu po njegovem prihodu širiti čudne vesti. Obtožili so ga, da organizira med ruskimi begunci novo akcijo proti sovjetski Rusiji. Zaradi teh vesti je interpeliral posl. Moskovljevič vnanjega ministra dr. Ninčiča, naj pove, kaj mu je o stvari znanega. Na to interpelacijo je odgovoril vnanji minister dr. Ninčič, „da se Wranglu ne more pripisovati nikakega političnega značaja, ampak da je on samo „imeniten begunec“, ki ga naša vlada nikakor ne priznava kot kakega šefa neke ruske vlade; naša vlada dalje ne more dovoliti, da bi se na našem ozemlju pripravljala kak obkrožen napad proti Rusiji, ker hočemo ostati napram Rusiji nevtralni.“

Tako se je glasil ministrov odgovor. Toda v resnici stoji stvar precej drugače. Poslanec Moskovljevič je namreč te dni vložil na ministra vnanjih zadev novo interpelacijo, kjer pravi med drugim:

„Ali je gospod minister slabo poučen, ali po stari diplomatski navadi noče povedati resnice. V istem času, ko je

minister govoril kakor je zgoraj navedeno, je potoval general Wrangel po nasebinah ruskih beguncev v Vojvodini. Za svoje potovanje je dobil od naše vlada na razpolago posebno ladjo in povsod so ga sprejemali z vojaškimi častmi kot glavnega poveljnika ruske armade. Naše oficirje je Wrangel uradno obiskoval. Vse to so poročali srbski listi. „Politika“ pa je javno obdolžila nekaj „voditeljev“ med ruskimi begunci, da stoje v službi in v zvezi z nemškimi monarhisti. Danes imamo na razpolago točne podatke, da general Wrangel pripravlja napad na Rusijo in da njegovi pomagači neovirano delajo za našim hrbtom v korist skupnega nastopa z Nemčijo. Naša vlada delovanja teh ljudi ne ovira, ampak jim celo pomaga z denarjem. Ker je to početje v nasprotju z našimi državnimi interesi, vprašam g. ministra: „Ali je gospodu ministru znano, da ruski begunci z generalom Wranglom na čelu pripravljajo mobilizacijo za upad v Rusijo?“

Minister Ninčič na to interpelacijo še ni odgovoril. Kadar pa bo odgovoril, bomo gotovo brali kakšno mehko limonado, nikdar pa ne krepke, odločne in jasne besede, kakoršna bi bila potrebna. Ruskim beguncem z Wranglom vred bi bilo treba odločno povedati, naj žive na naših tleh lepo mirno kot gostje, katerim vsak privošči kos kruha, nikar pa naj ne spletarijo in rujejo na naših tleh proti katerikoli državi, kar bi tudi nas utegnilo zaplesti v kake neljube vojne dogodke. Ako imajo s sovjeti kake račune, naj gredo domov in naj se zmejnijo z boljševiski sami na ruskih tleh.

Dopisi.

Prejeli smo: „Blagovolite sprejeti moj sledeči odgovor na Vaš vseskozi stvaren članek „Naš političen cilj“:

Slovinci nismo „pleme“, kakor zatrjujejo zagovorniki „narodnega edinstva“, marveč — narod. Članek, ki je izšel v tem listu pod naslovom „Naš političen cilj“, je vidni izraz neutešljivega hrepenenja vseh iskrenih Slovencev. Ne-gujmo vse želje in vsa stremjenja po lastni državnosti! Moj ideal je **federativna republika Slovencev, Hrvatov, Srbov in Bolgarov**. Jugoslovanskega vprašanja še do danes ni rešil nihče, rešitev leži v rokah slovanskih narodov na Balkanu. Eshaezija ni izpolnjena, še manj pa za vse jugoslovanske narode sprejemljiva oblika skupne državne hiše. So ljudje, ki pravijo, da Slovenci nismo zreli za ljudovlado ali republiko. Ta trditev je napačna in — poniževalna! Monarhija je ostanek srednjega veka. Če bi so kljub svojim tradicijam posegli po republikanski obliki vladavine, krono sv. Vavilava pa so pustili mirno v — mu-

zeju. Tistim, ki se sklicujejo na sveto-pisemski izrek: „Vsaka oblast je od Boga“, pa odgovorjam: Samo tista oblast, ki je izšla iz naroda in ki uživa popolno zaupanje naroda, je resnično od Boga, vse drugo pa je na trhljih zakonih srednjeveškega nasilja sloneča zmeta! Vse dotlej, dokler se Južni Slovani ne otresejo raznih predsodkov ne bo na Balkanu miru! V Združenih državah jugoslovanskih ne bi mogel militarizem nikdar procvitati, ker bi ga posamezni narodi odklonili. V federativni republiki Slovencev, Hrvatov, Srbov in Bolgarov bi se razvila blagodejno vplivajoča tekma na gospodarskem, kulturnem in socialnem polju. Politika izžemanja, hegemonije itd. bi se umaknila pred politiko medsebojne solidarnosti, človečanstva in humanitete. Naloga vseh Slovencev je: združitev v oni stranki, ki bo delovala za republikansko federacijo Slovencev Hrvatov, Srbov in Bolgarov!

Republikanec.

Kakor nekdanj!

Leta 1917. (Med vojno).

Točno ob 11. uri 32 minut dopoldne je dospel v Ljubljano dvorni vlak. Na slavnostno okrašenem peronu so čakali na Nj. Ces. Vis. presvetlega gospoda nadvojvodo predsednik deželne vlade, deželni glavar, prem. g. knezoškof, vojaški poveljnik in zastopniki naših najodličnejših kulturnih in prosvetnih korporacij in zavodov. Ko je nadvojvoda izstopil, ga je pozdravil g. predsednik deželne vlade s toplimi izrazi patriotične udanosti. Nato je godba zasvirala cesarsko himno. Nato je nadvojvoda obšel častno kompanijo in izrazil vojaškemu poveljniku svojo Najvišjo zadovoljnost nad odličnim držanjem in točno izvežbanostjo vojakov.

Pred kolodvorom je čakala ogromna množica prebivalstva, ki je prirejala Nj. Ces. Vis. prisrčne, dolgotrajne in burne ovacije. V spremstvu g. deželnega predsednika se je Nj. Ces. Vis. odpeljalo v predsedniško palačo. Tam so bile avdijence, kjer je bil sprejet ta in ta, potem je sledil svečan obed, na katerem je bil povabljen ta in ta, potem večerja, kjer je jedel ta in ta, gledališče, kjer je igrala ta in ta in tako naprej.

Tako je bilo pred vojno.

Leta 1922. (Po vojni).

Iz lista „Radikal“ od 4. aprila t. l. „Točno ob 5. uri 18 minut popoldne je dopotovala rumunska kraljica Marija v Belgrad. Na kolodvoru so jo sprejeli: vlada z g. Pašičem na čelu, narodni poslanci pod vodstvom predsednika dr. Ribarja, belgrajski župan g. Mitrovič, zastopnice raznih ženskih društev: Kola srbskih sester in materinskega društva. Ko je stopila na peron, ji je kralj dal roko in jo poljubil. Godba je zasvirala rumunsko himno. Nato so se predstavili kraljici člani vlade, parlamenta, generaliteta itd. Po teh formalnostih je vstopila kraljica v avtomobil in se s kraljem odpeljala v stari dvor, kjer ji je bilo pripravljeno stanovanje. Pred dvorom jo je pričakovala masa sveta, ji priredila ovacije, a ona je ljubeznjivo mahala z rokama.

Ob 8. uri 30 minut je vstopila v jedilnico. Nj. Vel. kralj je vodil za roko kraljico Marijo. Godba je svirala rumunsko himno. Na večerji so bili: patrijarh, ministri itd.“

(Pripominjamo, da je ta prevod dobeseden. Mi nismo nič pridejali in nič izpustili.)

Tako je po vojni. Pravijo, da se je svet po vojni nekaj naučil. Kaj pa? Tak je, kakršen je bil!

Dnevne vesti.

Prihodnja številka „Avtonomista“ izide s prilogo. Tudi naklado bomo znatno povečali, na kar opozarjamo zlasti gg. trgovce in inserente, da ne zamude ugodne prilike. „Avtonomist“ se čita danes zlasti na deželi kakor malo-kateri drugi list in roma iz rok v roke cel teden, kar je za oglasnike posebno važno.

Vse je zbolelo! Pred par dnevi je prišla v Belgrad na obisk rumunska kraljica Marija, bodoča tašča kralja Aleksandra. Dan po njenem prihodu pa so javili listi: „Kralj Aleksander je obolen in v tem vremenu ne sme zapustiti sobe.“ — „Kraljica Marija odpotuje v Ate-ne, ker je prejela brzojavko o boleznij njene hčere, ki je poročena z grškim prestolonaslednikom.“ — „Tudi predsednik vlade g. Pašič je obolen.“ — Kakšna nova bolezen je to?

Gledališče. Ob priliki velikega slavlja v začetku junija meseca t. l. bodo uprizorili v ljubljanskem gledališču znano Linhartovo igro „Veseli dan“ ali „Matijček se ženi“. Igro uprizore v popolnoma novi uprizoritvi.

Poslanske dnevne bodo zvišale. Poslanec Jankulovič in tovariši so stavili vladi predlog, naj se spričo velike draginje zvišajo poslanske dnevne za 60 dinarjev dnevno in sicer naj velja povišek od 1. januarja 1922 dalje. Po temtako bi dobival vsak poslanec mesečno 7200 K več kot dosedaj, ali letno 86.400 K poviška. O predlogu bo narodna skupščina razpravljala in sklepala na jutrišnji seji. Da se vladnim poslancem v času „štedenja“, v času redukcije uradništva, ko stradajo železničarji in uradniki in tobačni delavci itd., tako muhi s tem predlogom, medtem, ko ima za druga vprašanja — „vremena,“ je več kot sumljivo.

Kam pojdemo? Po nesreči, ki ga je zadela na shodu ljubljanskih trgovcev, je rekel dr. Kukovec v neki družbi, v kateri je slučajno sedel tudi neki trgo-

vec: „Le še enkrat mi naj pride kakšen trgovec s kakšno prošnjo!“ — Na kar mu je navzoči trgovec baje odgovoril: „Pojdimo pa k Gostinčarju!“

Draga sol. Sol je monopolsko blago, katero sme prodajati samo monoplna uprava. Ta pa soli nima. Vsled tega se je obrnilo več trgovcev v Belgradu na monopolno upravo s prošnjo za dovoljenje uvoza soli. Prošnje so bile vse odbite. Sedaj pa se je izvedelo, da je neki trgovec Jurij Biba vendarle dobil uvozno dovoljenje in sicer že 4. septembra leta. Temu gospodu je monolna uprava dovolila, da sme uvoziti iz Rumunije 400 vagonov soli, katero prodaja sedaj tako drago, da bodo on in pa banke, ki stoje z njim v zvezi, zaslužili gladkih 16 milijonov kron čistega dobička! To je lep monopol! Sam nima nič. Pa ne, da bi razpisala uprava licitacijo, za pravočasno dobavo, ali da bi določila vsaj prodajno ceno — zakaj pa? Treba „zaraditi“! Kako pa naj gospodje sicer živé?!

Dr. Šušteršičeva brošura. Kakor poroča „Slov. Narod“ od 5. t. m., izide v kratkem brošura, ki jo je napisal dr. Šušteršič v svojo obrambo. „Narod“ pravi, da smemo pričakovati za Veliko noč malo politično senzacijo.

Velika deputacija slovanskih trgovcev bo odpotovala prihodnji teden v Belgrad, da na merodajnih mestih ustmeno obrazloži želje in potrebe slovenske trgovine in industrije. Mi želimo deputaciji največ uspeha, toda mislimo, da bodo dobili pač mnogo lepih obljub, a izpolnil jih bo težko kdo. Danes mora tudi trgovec in industrijalec uvideti, da si bo mogel izboljšati svoj položaj edinole v državi, kjer ne bo centralizma. Zato se morajo trgovci odločiti, da politično podpro tiste stranke, ki se bore proti centralizmu, da tako praktično pomagajo ne le dotičnim strankam, ampak tudi sebi!

Gospodarstvo.

Ena krona — en vinar!

Navadno smo zadnji čas računali tako, da smo imeli eno krono za en krajcar. Kolikor krajcarjev je kakšno blago veljalo pred vojno, toliko kron velja danes. Povprečno se je stvar tudi ujemala, razen pri plačah javnih in privatnih nameščencev.

Danes se je po zaslugi vzorne vladne finančne politike to lepo in prijazno razmerje spremenilo v toliko, da je ena krona v praksi že enaka beri in piši: enemu celemu vinarju! Ena krona — en „ficek“!

Če greš po ljubljanskem trgu in začutiš lakoto, te vabi cela vrsta stojnic,

kjer prodajajo hrenovke. To so male klobasice, ki so včasih veljale 5 krajcarjev par. Danes stane hrenovka brez kruha 10 kron. Z drugimi besedami: 10 kron je 10 vinarjev ali: Ena krona — en ficek“!

Takih primerov bi lahko navedli še lepo število. Res je sicer, da na celi črti še ni izvedena ta najnovejša mera, ampak bližamo se ji z neko sumljivo naglico. Še en majhen sunek na borzi v Curihi in stvar bo tekla čisto gladko: Ena krona — en „ficek“!

Sedaj pa pogledjmo nekoliko na plače. Približno pred 30 leti so imeli nižji

uradniki na mesec po 50 fl. ali 5000 krajcarjev. Hrana opoldne in zvečer je veljala takrat (brez pijače seveda) 11 fl. na mesec, torej 1100 krajcarjev. Za obleko je ostalo uradniku torej 5000 — 1100 = 3900 krajcarjev.

Kako je pa danes? Prvič, je jako malo uradnikov, ki imajo 5000 kron me-

sečne plače. Dalje ne dajo nikjer več kosila in večerje za 1100 kron mesečno. Zato tudi uradniku ne ostane 3900 kron (od 5000 kron) na mesec za obleko itd., ampak ostane mu — kup dolga, če hoče sploh živeti. Zakaj je tako? Zato, ker je: ena krona — en „ficek“.

V času, ko so prodajali časopis po 3

krona (= krajcarje) za posamezen izvod, kar je bilo nekako pred 20 leti, je imel uradnik povprečno 100 fl. mesečne plače, nekateri nekaj več, drugi nekaj manj. Odgovarjajoč razmerju, da je ena krona še en krajcar, bi moral tak gospod prejemati danes mesečno 10.000 K plače; ako pa vzamemo za podlago raz-

merje, da je ena krona enaka enemu vinarju, pa 20.000 kron. Kar ima nameščene danes manj, to mora prezbosti in pristradati!

Lansko leto smo se škodoželjno smejali, ko smo čitali, da velja v Nemški Avstriji obleka 10 ali 15 tisoč nemških kron. Danes je prišla vrsta na nas in smejejo se nam Švabi. In če bo sedanji sistem še nadalje slavil svoje orgije, bomo kmalu rekli: Sto kron — en „ficek“! Le tako dalje!

VILJEM TREO
ARHITEKT IN STAVBENIK
Ljubljana

prevzame vsa dela visoke stavbe, kakor adaptacije starih hiš in izvršitev novih stavb, sestavo načrtov in proračunov.

Izdajatelj: ALBIN PREPELUH. — Odgovorni urednik: JOŽE PETRIČ. — Tiskarna J. BLASNIKA NASL. v Ljubljani.

Manufaktorni oddelek Gospodarske Zveze

LJUBLJANA, Dunajska cesta št. 29 na dvorišču

Velika zaloga sukna za moške in ženske obleke, najlepša izbira vsakovrstnega spodnjega perila za moške, ženske in otroke in velika zaloga usnja, čevljev na drobno in debelo.

Popolnoma varno nalozite svoj denar v

Vzajemni

posojilnici v Ljubljani
poleg nunske cerkve r. z. z o. z.

Hranilne vloge se obrestujejo

4%

brez odbitka rentnega in invalidnega davka.

Hranilne vloge se lahko vplačujejo potom poštno čekovnega urada, vlagateljem so položnice brezplačno na razpolago. Posojila na zemljišča, zaznambo na službene prejemke, proti poroštvu itd.

„TEXTILIA“ LJUBLJANA, Krekov trg št. 10.
Delniški kapital K 12.000.000.

Največja zaloga češke in angl. manufakture.

trgovska in industrijska d. d.,

Telefon 177.

Centrala: Ljubljana. Brzjav: „Textilia“

Samo na debelo!

Samo na debelo!

Prometni zavod za premog d. d. v Ljubljani

prodaja iz slovenskih premogovnikov

velenjski, šentjanski in trboveljski premog

vseh kakovosti v celih vagonih po originalnih cenah premogovnikov za domačo uporabo, kakor tudi za industrijska podjetja in razpečava

la čehoslovaški in angleški koks za livarne in domačo uporabo, kovaški premog in črni premog.

Naslov: PROMETNI ZAVOD ZA PREMOG d. d. Ljubljana, Nunska ulica 1.

Zadružna gospodarska banka d. d.

Telefon št. 21.

Ljubljana, Dunajska cesta št. 38/1.

Telefon št. 21.

(začasno v prostorih Zadružne zveze).

Kapital in rezerve skupno z afilacijami čez K 50.000.000.

Podružnice: Djekovo, Maribor, Sarajevo, Sember, Split, Šibenik, Ekspozitura: Bled. — Interesna skupnost z Sveopčo Zanatlijsko banko d. d. v Zagrebu in njeno podružnico v Karlovcu ter z Gospodarsko banko d. d. v Novem Sadu.

Daje trgovske kredite, eskomptira menice, lombardira vrednostne papirje, kupuje in prodaja tuje valute in devize, sprejema vloge v tekočem računu in na vložne knjižice ter preskrbuje vse bančne in borzne transakcije pod najugodnejšimi pogoji. Pooblaščen prodajalec srečk Državne razredne loterije.

? Ali ste se že naročili na revijo „Novi Zapiski“?

SUKNO

za moške in voleno za ženske obleke, belo in pisano platno, cefir in pisane kretone ter razno manufakturo kupite radi velikanskega in direktnega importa najceneje v veletrgovini in razpošiljalni R. Stermecki Celje št. 374

Vzorci proti delni odškodnini Din 10.— pošti prosto.

SLOVENSKA BANKA

Vplačana deln. glavica K 30.000.000.—

Ljubljana, Krekov trg 10, nasproti „Mestnega doma“.

Telefon št. 567.

Cek. račun št. 12 205

Obretnuje najugodnejše vloge na knjižice in v tekočem računu.

Ima posebni ameriški oddelek in prvovrstne zveze z inozemskimi bankami.

Izvršuje vse bančne posle najkulantneje.

Oblačilnica za Slovenijo r. z. z o. z. v Ljubljani

priporoča ogled svoje zaloge manufakture

Izključno češki izdelki!

Ravnokar prispeva blago od mnogih čeških tovarn. Prispela je tudi izbrana zaloga damskega blaga od znane brnske tvrdke **Stiassny & Schlesinger**. Glavno skladišče v »Kresiji«, I. nadstr. Poseben vhod iz Lingarjeve ulice št. 1. Detajlna prodajalna v Stritarjevi ulici št. 5. — Podružnica v Somboru.

Kapital: K 20.000.000

Slov. eskomptna banka

Rezerve obrog K 6.500.000

Podružnice:

Novo mesto, Rakek, Slovenjgradec.

Ljubljana, Šelenburgova ulica št. 1.

izvršuje vse bančne posle najtočneje in najkulantneje

Telefoni št. 146, 458

Brzjavke: ESKOMPTNA.